

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

17 юли 2014 година*

„Преюдициално запитване — Директива 93/13/ЕИО — Член 7 — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 47 — Потребителски договори — Договор за ипотечен кредит — Неравноправни клаузи — Производство по принудително изпълнение върху ипотekiран имот — Право на жалба“

По дело C-169/14

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Audiencia Provincial de Castellón (Испания) с акт от 2 април 2014 г., постъпил в Съда на 7 април 2014 г., в рамките на производство по дело

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

срещу

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, SA,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: А. Tizzano, председател на състава, Е. Levits (докладчик), Berger, S. Rodin и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 30 юни 2014 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за J. C. Sánchez Morcillo и M. del Carmen García, от P. Medina Aina, procurador de los tribunales, подпомаган от P.-J. Bastia Vidal, abogado,
- за Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, от B. García Gómez и J. M. Rodríguez Cárcamo, abogados,
- за испанското правителство, от S. Centeno Huerta и A. Rubio González, в качеството на представители,

* Език на производството: испански.

— за Европейската комисия, от М. Owsiany-Hornung, Е. Gippini Fournier и М. van Beek, в качеството на представители,

след изслушване на генералния адвокат,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273), както и на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е представено в рамките на спор между г-н Sánchez Morcillo и г-жа Abril García, от една страна, и Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (наричана по-нататък „Banco Bilbao“), от друга страна, по повод на направено от първите двама възражение срещу принудителното изпълнение върху тяхното жилище.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображение 9 от Директива 93/13 гласи:

„[...] лицата, придобиващи стоки и ползващи услуги следва да са защитени от злоупотреба с положение от страна на продавача или предоставящото услуги лице [...]“.

- 4 Член 1, параграф 1 от тази директива има следното съдържание:

„Настоящата директива има за цел да сближи законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител“.

- 5 Член 3 от същата директива гласи:

„1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

2. Не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, по-специално във връзка с договори с общи условия.

[...]

3. Приложението съдържа примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравноправни“.

6 Съгласно член 7, параграф 1 от същата директива:

„Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите [продавачи или доставчици], съществуват подходящи и ефективни мерки за [преустановяване] на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици“.

7 В приложението към Директива 93/13 са изброени предвидените в член 3, параграф 3 от нея клаузи. Сред тях са посочени по-специално следните клаузи:

„1. Условия, които имат за предмет или резултат:

[...]

р) изключване или накърняване правото на потребителя да предяви иск или да използва други правни средства по-специално като изисква от потребителя да отнесе спора изключително на арбитраж, който не е съобразен с правните разпоредби, като неоснователно ограничи възможността му за предоставяне на наличните доказателства или да му наложи тежестта на доказване, която, според приложимото право, лежи върху друга страна по договора.

[...]“.

Испанското право

8 Глава III от Закон 1/2013 от 14 май 2013 г. за приемане на мерки за засилване на защитата на длъжниците по ипотечни кредити, реструктуриране на задълженията и социални наеми (Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social) от 14 май 2013 г. (BOE № 116 от 15 май 2013 г., стр. 36373, наричан по-нататък „Закон 1/2013“) изменя Закона за гражданското съдопроизводство (Ley de enjuiciamiento civil) от 7 януари 2000 г. (BOE № 7 от 8 януари 2000 г., стр. 575), самият той последно изменен с Декрет-закон 7/2013 относно спешните данъчни или бюджетни мерки и за насърчаване на научните изследвания, развитието и новаторството (decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación) от 28 юни 2013 г. (BOE № 155 от 29 юни 2013 г., стр. 48767, наричан по-нататък „LEC“).

9 Член 695 LEC относно производството по възражение на принудителното изпълнение върху ипотекиран имот има следното съдържание:

„1. В производствата по настоящата глава длъжникът може да възрази срещу изпълнението само на следните основания:

(1) погасяване на обезпечението или на обезпеченото задължение, [...]

(2) грешка при определяне на размера на изискуемото вземане [...]

(3) в случай на изпълнение върху ипотекирани движими вещи или върху такива с учреден особен залог, учредяването върху посочените вещи на друг залог или ипотека, или възбрана, вписани преди задължението, което дава основание за производството, което трябва да се докаже със съответното удостоверение от регистъра;

(4) Неравноправност на договорна клауза, която съставлява основанието за принудителното изпълнение или позволява да се определи размерът на изискуемото вземане.

2. В случай на възражение по параграф 1 секретариатът на съда спира изпълнението и призовава страните да се явят пред съда, издал заповедта за изпълнение. Страните се призовават най-малко петнадесет дни преди съдебното заседание. В хода на това заседание съдът изслушва страните, разглежда представените документи и в срок от два дни се произнася с определение.

3. С определението, с което се уважава възражението, основано на параграф 1, точки 1 и 3 от този член, се спира изпълнението; в това, с което се уважава възражението, основано на точка 2, се определя сумата, за която изпълнението продължава.

При уважаване на основание по точка 4 принудителното изпълнение се прекратява, когато договорната клауза е основание за принудителното изпълнение. В останалите случаи принудителното изпълнение продължава, като неравноправната клауза не се прилага.

4. Определението за прекратяване на принудителното изпълнение или за неприлагане на неравноправна клауза подлежи на обжалване.

Извън тези случаи определенията, постановени по възражения съгласно настоящия член, са необжалваеми и имат действие единствено в изпълнителното производство, по което са постановени“.

10 Член 552 от ЛЕС, който се отнася до възможността за обжалване в случай на отказ да се разпреди изпълнението, предвижда:

„1. Ако прецени, че не са налице изискуемите от закона предпоставки и условия за принудителното изпълнение, съдът се произнася с определение, с което отказва принудителното изпълнение.

Когато прецени, че някоя от клаузите, съдържащи се в изпълнителните титули, посочени в член 557, параграф 1, може да се определи като неравноправна, съдът изслушва страните в петнадесетдневен срок. В съответствие с предвиденото в член 561, параграф 1, точка 3 съдът се произнася в срок от пет работни дни след изслушването.

2. Определението, с което се отказва изпълнението, може да се обжалва пряко, като страна в това производство по обжалване е само кредиторът. Той може също, ако желае, да поиска преразглеждане на неговото искане от същата юрисдикция преди обжалването.

3. След като определението за отказ на изпълнението стане окончателно, кредиторът може да предяви своите права само в съответното обикновено производство, ако силата на пресъдено нещо на решението на съда или на окончателното решение, на което е било основано искането за изпълнение, не представлява пречка за това“.

11 Съгласно член 557 от ЛЕС, който се отнася до производството по възражение на изпълнението, основано на извънсъдебен изпълнителен титул:

„1. Когато производството по принудителното изпълнение е открито въз основа на изпълнителните титули, посочени в член 517, параграф 2, точки 4, 5, 6 и 7, както и въз основа на другите документи с изпълнителна сила, посочени в член 517, параграф 2, точка 9 [...], длъжникът може да възрази срещу него, в сроковете и във формата, посочени в предходния член, само на следните основания:

[...]

7° Наличие на неравноправни клаузи в изпълнителния титул.

2. По направено възражение по предходния параграф Secretario Judicial извършва процесуално-организационно действие за спиране на принудителното изпълнение“.

12 Член 561, параграф 1 от ЛЕС относно определението, с което съдът се произнася по възражението, направено на материалноправни основания, има следното съдържание:

„1. След изслушване на страните по възражението на принудително изпълнение, което не е основано на процесуални нарушения, и след евентуално проведеното съдебно заседание, съдът приема с определение, единствено за целите на изпълнението, едно от следните решения:

(1) разпорежда продължаване на изпълнението за определената сума, ако възражението е отхвърлено изцяло. Ако възражението, основано на това, че предявеното искане е прекомерно, е частично уважено, съдът разпорежда изпълнението за съответната сума.

С определението, с което възражението се отхвърля изцяло, ответникът се осъжда да заплати разноските по изпълнението в съответствие с разпоредбите на член 394 относно осъждането за заплащане на съдебните разноски в първоинстанционното производство;

(2) обявява, че не следва да се извършва изпълнението, ако е уважено едно от основанията, посочени в членове 556 и 557, или ако се приеме, че уваженото в съответствие с член 558 възражение, изтъкващо прекомерност на искането, е напълно основателно;

(3) С определението за обявяване на една или повече клаузи за неравноправни съдът предвижда последиците от приемането им за такива, като забранява принудителното изпълнение или разпорежда то да продължи, но без прилагане на клаузите, които са обявени за неравноправни.

2. При уважаване на възражението на изпълнението, изпълнението няма действие и възбраните, както и евентуално приетите мерки за обезпечаване на ипотеката, се вдигат, като ответникът по изпълнението се поставя отново в положението, в което се е намирал преди започване на изпълнението, в съответствие с членове 533 и 534. Вискателят се осъжда и да заплати съдебните разноски по възражението.

3. Определението, с което съдът се произнася по възражението, подлежи на обжалване, което не води до спиране на изпълнението, когато с обжалваното определение се отхвърля възражението.

Ако с определението, което е предмет на жалбата, се уважава възражението, вискателят може да поиска запазване на възбраните и на приетите обезпечителни мерки и приемането на подходящи мерки по силата на член 697 от настоящия закон. Съдът се произнася в този смисъл с определение, при условие че вискателят предостави достатъчна гаранция, определена в самото решение, за обезщетението, на което ответникът по изпълнението би имал право, ако уважаването на възражението бъде потвърдено“.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

13 От акта за преюдициално запитване следва, че жалбоподателите по главното производство са сключили на 9 юни 2003 г. с Banco Bilbao в нотариална форма договор за кредит в размер 300 500 EUR, обезпечен с ипотека върху тяхното жилище.

14 Посочената сума трябвало да се върне до 30 юни 2028 г. на 360 месечни вноски. В случай че длъжниците не изпълнят своето задължение за плащане, Banco Bilbao можела да поиска предсрочното изплащане на отпуснатия на жалбоподателите по главното производство кредит.

В клауза 6 bis от договора за кредит мораторната лихва е определена в размер на 19 % годишно, докато законната лихва в Испания през периода, за който се отнася спорът по главното производство, била 4 % годишно.

- 15 Поради неизпълнение от страна на жалбоподателите по главното производство на задължението им да плащат месечните вноски по погасяване на този кредит, на 15 април 2011 г. Banco Bilbao иска изплащане на целия кредит, заедно с обикновените лихви и мораторните лихви, както и публичната продан на недвижимия имот, върху който в нейна полза е учредена ипотека.
- 16 След откриване на производството по принудително изпълнение жалбоподателите по главното производство подават възражение срещу него, което е отхвърлено с решение на 19 юни 2013 г. на Juzgado de Primera Instancia № 3 на Castellón (първоинстанционен съд № 3 на Кастильон, Испания). Жалбоподателите по главното производство подават жалба срещу това решение, която е обявена за допустима и е изпратена на Audiencia Provincial de Castellón (съд на провинция Кастильон).
- 17 Запитващата юрисдикция сочи, че макар испанската гражданскопроцесуална правна уредба да позволява обжалване на решението, с което се уважава направеното от длъжника възражение и се слага край на принудителното изпълнение, тя не позволява на длъжника, чието възражение е било отхвърлено, да обжалва първоинстанционното решение, с което се разпорежда продължаване на производството по принудително изпълнение.
- 18 Запитващата юрисдикция изпитва съмнения относно съвместимостта на тази национална правна уредба с преследваната с Директива 93/13 цел за защита на потребителите, както и с прогласеното в член 47 от Хартата право на ефективно обжалване. Тази юрисдикция уточнява, че предоставянето на възможност за обжалване на длъжниците би могло да се окаже решаващо, още повече че някои клаузи на разглеждания по главното производство договор за кредит биха могли да се считат за „неравноправни“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13.
- 19 При това положение Audiencia Provincial de Castellón решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
 - „1) Допуска ли член 7, параграф 1 от [Директива 93/13] — който задължава държавите членки да гарантират, че в интерес на потребителите съществуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици — процесуална разпоредба, уреждаща обжалването на определението, с което съдът се произнася по възражение срещу принудително изпълнение върху ипотекирани или заложените вещи, като член 695, параграф 4 [от LEC], която позволява обжалване само на определението, с което се прекратява изпълнителното производство или се отказва прилагането на неравноправната клауза, а не допуска обжалване във всички останали случаи, като пряка последица от което вискателят може да обжалва при уважаване на възражението и прекратяване на производството или отказ за прилагане на неравноправната клауза, а длъжникът потребител не може да обжалва при отхвърляне на възражението му?
 - 2) В контекста на прилагането на правото на Съюза в областта на защита на потребителите, съдържаща се в Директива 93/13, съвместима ли е с принципите на правото на ефективна съдебна защита, на справедлив съдебен процес и на равни процесуални възможности, прогласени в член 47 от Хартата, национална разпоредба, уреждаща обжалването на определението, с което съдът се произнася по възражение срещу принудително изпълнение върху ипотекирани или заложените вещи, като член 695, параграф 4 [от LEC], която позволява подаване на въззивна жалба само срещу определение, с което се прекратява изпълнителното производство или се отказва прилагането на неравноправната клауза, а не допуска

обжалване във всички останали случаи, като пряка последица от което взискателят може да обжалва при уважаване на възражението и прекратяване на производството или отказ за прилагане на неравноправната клауза, а длъжникът потребител не може да обжалва при отхвърляне на възражението му?“.

- 20 Уважавайки искането на запитващата юрисдикция, председателят на Съда реши настоящото дело да се приеме за разглеждане по реда на бързото производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда (определение на председателя на Съда по дело Sánchez Morcillo и Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

По преюдициалните въпроси

- 21 С двата си въпроса, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 7, параграф 1 от Директива 93/13, във връзка с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска режим на изпълнителни способности като разглеждания в главното производство, който предвижда, че производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот не може да бъде спряно от съдията в исковото производство, който би могъл в окончателното си решение най-много да присъди обезщетение за понесените от потребителя вреди, доколкото този потребител, в качеството си на ответник в изпълнителното производство, не може да обжалва решението, с което се отхвърля неговото възражение на това изпълнение, а продавачът или доставчикът, взискател в изпълнителното производство, има право да обжалва решението за прекратяване на производството или за обявяване на неравноправна клауза за неприложима.
- 22 В това отношение следва да се напомни, най-напред, че според постоянната практика на Съда, че въведената с Директива 93/13 система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на преговорните си възможности, така и на степента си на информираност (решения *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, т. 32 и *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, т. 44).
- 23 С оглед на това положение на по-слаба страна член 6, параграф 1 от тази директива предвижда, че неравноправните клаузи не са обвързващи за потребителя. Става въпрос за императивна разпоредба, с която се цели замяната на формалното равновесие, което договарят установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях (решение *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, т. 40 и цитираната съдебна практика).
- 24 В този контекст Съдът многократно е постановявал, че когато са налице необходимите за това правни и фактически обстоятелства, националният съд е длъжен служебно да преценява неравноправния характер на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на посочената директива, и по този начин да компенсира неравнопоставеността, съществуваща между потребителя и продавача или доставчика (решения *Aziz*, EU:C:2013:164, т. 46 и *Barclays Bank*, EU:C:2014:279, т. 34).
- 25 Националните изпълнителни производства, като производствата по принудително изпълнение върху ипотекиран имот, трябва да спазват изискванията, изведени от тази практика на Съда, целяща ефективната защита на потребителите.
- 26 Така в рамките на подобни производства Съдът вече е постановил, че Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, която не дава възможност на националният съд в заповедното производство, макар да е установил наличието на всички необходими за това правни и фактически обстоятелства, да преценява служебно in

limine litis или на който и да е друг етап от производството неравноправния характер на клауза за мораторни лихви в договор между продавач или доставчик и потребител, ако последният не подаде възражение (вж. решение Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, т. 57).

- 27 Съдът е решил също, че тази директива трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, която не предвижда възможност в производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот да се прави възражение за неравноправност на договорна клауза, въз основа на която е издаден изпълнителният титул, като същевременно не позволява на съда в исковото производство, който има правомощието да прецени дали такава клауза е неравноправна, да постанови привременни мерки, и по-специално спиране на посоченото изпълнително производство, когато постановяването на тези мерки е необходимо, за да се гарантира пълната ефективност на крайното му решение (вж. решение Aziz, EU:C:2013:164, т. 64).
- 28 Възприето в практиката на Съда е също че Директива 93/13 не допуска правна уредба на държава членка, която в производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот не позволява на съда по изпълнението нито да прецени, било служебно или по искане на потребителя, неравноправния характер на клауза в договора, от който произтича предявеното вземане, и въз основа на която клауза е издаден изпълнителният титул, нито да постанови привременни мерки, и по-специално спиране на изпълнението, когато постановяването на тези мерки е необходимо, за да се гарантира пълната ефективност на окончателното решение на съда в съответното исково производство, компетентен да провери неравноправния характер на тази клауза (определение Banco Popular Español, C-537/12 и C-116/13, EU:C:2013:759, т. 60).
- 29 В съответствие с тази съдебна практика, и по-специално след постановяване на решение Aziz (EU:C:2013:164), закон 1/2013 изменя по-конкретно разпоредбите на ЛЕС относно производството за принудително изпълнение върху ипотекирани имоти или заложили вещи, като въвежда в член 695, параграф 1 от ЛЕС възможността за ответника да противопостави на производствата за принудително изпълнение върху ипотекиран имот неравноправния характер на договорна клауза, която съставлява основанието за изпълнението.
- 30 Това законодателно изменение поражда проблематика, която е нова спрямо тази в решение Aziz (EU:C:2013:164) и определение Banco Popular Español и Banco de Valencia (EU:C:2013:759). Тя се отнася до факта, че тази национална правна уредба ограничава възможността за обжалване на това решение единствено до хипотезата, в която първоинстанционният съд уважи възражение, основано на неравноправния характер на договорна клауза, представляваща основа на изпълнението, тъй като посочената правна уредба въвежда разлика в третирането между продавача или доставчика и потребителя в качеството им на страни в производството. Всъщност, доколкото въззивна жалба е възможна само в случай че възражението бъде прието за основателно, продавачът или доставчикът разполагат с възможност за обжалване срещу решение, с което се накърняват техните интереси, докато в случай на отхвърляне на възражението потребителят не разполага с такава възможност.
- 31 В това отношение следва да се напомни, че при липсата на хармонизация на националните механизми за принудително изпълнение редът и условията за апелативното обжалване на решението, произнасящо се по законосъобразността на договорна клауза, допустимо в рамките на производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот, се уреждат във вътрешното право на държавите членки въз основа на принципа на процесуалната им автономия. Все пак Съдът подчертава, че тези ред и условия трябва да отговарят на двойното изискване да не са по-неблагоприятни от правилата, които уреждат подобни вътрешни положения (принцип на еквивалентност), нито да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени на потребителите от правото на

Съюза (принцип на ефективност) (вж. в този смисъл решения *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, т. 24, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, т. 38, *Aziz*, EU:C:2013:164, т. 50 и *Barclays Bank*, EU:C:2014:279, т. 37).

- 32 Що се отнася, от една страна, до принципа на еквивалентност, следва да се отбележи, че Съдът не разполага с данни, които да пораздат съмнения в съобразността на разглежданата в главното производство национална правна уредба с този принцип.
- 33 Всъщност от разпоредбите на член 695, параграфи 1 и 4 от ЛЕС по-конкретно следва, че испанската процесуална система не предвижда възможност за потребителя да подаде въззивна жалба срещу решението за отхвърляне на неговото възражение на принудителното изпълнение, не само когато това възражение е основано на неравноправния характер с оглед на член 6 от Директива 93/13 на клауза в договор между продавач или доставчик и потребител, но и когато се основава на нарушението на националните норми от обществен ред, което все пак запитващата юрисдикция следва да провери (вж. решение *Aziz*, EU:C:2013:164, т. 52).
- 34 От друга страна, що се отнася до принципа на ефективност, Съдът вече е приел, че всеки случай, в който се поставя въпросът дали национална процесуална разпоредба прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на правото на Съюза, трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото на тази разпоредба в цялото производство, за неговото развитие и за неговите особености пред различните национални инстанции. В това отношение следва, ако е необходимо, да се вземат под внимание принципите, които стоят в основата на националната правораздавателна система, като принципа за гарантиране на правото на защита, принципа на правната сигурност и правилното развитие на производството (вж. решения *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, EU:C:2013:800, т. 34, и *Pohotovostí*, C-470/12, EU:C:2014:101, т. 51 и цитираната съдебна практика).
- 35 По този начин задължението на държавите членки да осигурят ефективността на правата, които правните субекти черпят от Директива 93/13 срещу използването на неравноправни клаузи включва изискване за ефективна съдебна защита, прогласено също в член 47 от Хартата, което националният съд трябва да спазва (вж. в този смисъл решение *Vanif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, т. 29). Тази защита трябва да важи както за определянето на юрисдикциите, компетентни да разглеждат искове, основани на правото на Съюза, така и за определянето на процесуалните правила, свързани с подобни искове (вж. в този смисъл решение *Alassini и др.*, C-317/08—C-320/08, EU:C:2010:146, т. 49).
- 36 В това отношение обаче следва да се напомни, че според правото на Съюза принципът на ефективна съдебна защита цели правото на достъп не до двуинстанционен съдебен контрол, а единствено до един съд (вж. в този смисъл решение *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, т. 69). Вследствие на това фактът, че потребителят разполага, в качеството си на ипотекарен длъжник в рамките на производство по принудително изпълнение, само с право на обжалване пред една-единствена съдебна инстанция, за да предяви правата, които черпи от Директива 93/13, не би могъл сам по себе си да бъде в разрез в правото на Съюза.
- 37 При все това, ако се вземе предвид мястото на член 695, параграфи 1 и 4 от ЛЕС в рамките на цялото производство, следва да се направят следните констатации.
- 38 На първо място, следва да се отбележи, че от представената на съда преписка по делото следва, че съгласно испанските процесуални правила производство по принудително изпълнение, насочено към недвижим имот, който отговаря на основна нужда на потребителя, тоест осигуряването на жилище, може да бъде образувано по искане на продавач или доставчик въз основа на нотариален акт с изпълнителна сила, без дори съдържанието на този акт да бъде предмет на съдебен контрол, целящ евентуално да се открие неравноправния характер на една

или повече клаузи на този акт. Подобно предоставено на продавача или доставчика предимство засилва още повече необходимостта потребителят, в качеството си на ипотекарен длъжник, да може да се ползва от ефикасна съдебна защита.

- 39 Що се отнася до контрола, упражняван в това отношение от съдия-изпълнителя, следва да се отбележи, от една страна, че както твърди испанското правителство в хода на съдебното заседание, независимо от измененията, внесени в ЛЕС след решение Aziz (EU:C:2013:164) със закон 1/2013, член 552, параграф 1 от ЛЕС не задължава този съдия да разгледа служебно евентуално неравноправния характер на договорните клаузи, представляващи основание на искането, тъй като този контрол е факултативен.
- 40 От друга страна, по силата на член 695, параграф 1 от ЛЕС, изменен със закон 1/2013, в производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот ответникът може да се противопостави на изпълнението, ако се основава по-конкретно на неравноправния характер на договорна клауза, която съставлява основанието за изпълнението или е позволила да се определи размерът на изискуемото вземане.
- 41 В това отношение следва все пак да се подчертае, че съгласно член 552, параграф 1 от ЛЕС за разглеждането от съдията на възражение, основано на неравноправния характер на договорна клауза, се прилагат времеви ограничения, каквито са петнадесетдневният срок за изслушване на страните и петдневният срок за произнасяне.
- 42 Освен това от представената на Съда преписка по делото следва, че испанската процесуална система в областта на принудителното изпълнение върху ипотекиран имот се характеризира с това, че с образуването на изпълнителното производство всеки друг съдебен иск, който потребителят би могъл да предяви, включително с цел да оспори валидността на изпълнителния титул, изискуемостта, несигурния характер, погасяването или размера на задължението, е предмет на отделно производство и отделно решение, без нито едното, нито другото да могат да могат да доведат до спирането или прекратяването на висящото изпълнително производство, освен в хипотезата, в която посоченият потребител е поискал превантивно вписване на искането за установяване на недействителността на ипотека предид отбелязване на удостоверението за тежестите (вж. в този смисъл решение Aziz, EU:C:2013:164, т. 55—59).
- 43 С оглед на тези характеристики при отхвърляне на възражението на потребителя срещу принудителното изпълнение върху неговия недвижим имот, испанската процесуална система, взета като цяло и така както е приложима към делото по главното производство, излага посочения потребител, дори и неговото семейство, както е в настоящия случай, на опасността да загуби своето жилище на публична продажба, докато съдия-изпълнителят евентуално и в най-добрия случай разглежда набързо валидността на договорните клаузи, на които продавачът или доставчикът основава своето искане. Тази опасност не може да се отстрани със защитата, която потребителят, в качеството му на ипотекарен длъжник, би могъл евентуално да получи от отделен съдебен контрол в рамките на исково производство, образувано паралелно на изпълнителното производство, защото ако при този контрол се разкрие наличието на недобросъвестна клауза, на потребителя в най-добрия случай ще бъде присъдено само компенсаторно обезщетение, а не обезщетение в натура за претърпените вреди, което би възстановило положението, в което се е намирал преди отчуждаването на ипотекирания имот. Евентуалното присъждане само на обезщетение от компенсаторен характер обаче предоставя на потребителя непълна и недостатъчна защита. Тя не представлява подходящо и ефективно средство по смисъла на член 7, параграф 1 от Директива 93/13 за преустановяване на прилагането на клаузата, определена като неправомерна, от нотариално заверения акт, съдържащ учредяване на ипотека върху недвижимия имот и на който се основава принудителното изпълнение върху същия (вж. в този смисъл решение Aziz, EU:C:2013:164, т. 60).

- 44 На второ място, още веднъж с оглед на мястото, което заема член 695, параграф 4 ЛЕС в структурата на цялото изпълнително производство върху ипотекирани имоти по испанското право, следва да се отбележи, че тази разпоредба признава на продавача или доставчика, в качеството му на взыскател, правото да обжалва определението за спиране на принудителното изпълнение или за обявяване на неравноправна клауза за неприложима, но за сметка на това лишава потребителя от подобно право на обжалване на решенията за отхвърляне на възражението на изпълнението.
- 45 При това положение е видно, че провеждането на предвиденото в член 695 от ЛЕС производството по възражение на изпълнението пред националната юрисдикция поставя потребителя, в качеството му на ипотекарен длъжник, в по-неблагоприятно положение спрямо продавача или доставчика, в качеството им на взыскатели, що се отнася до съдебната защита на правата, на които този потребител има основание да се позове въз основа на Директива 93/13 срещу използването на неравноправни клаузи.
- 46 При това положение следва да се установи, че разглежданата в главното производство процесуална система застрашава постигането на преследваната с Директива 93/13 цел. Всъщност това неравновесие между процесуалните средства, предоставени на потребителя, от една страна, и на продавача и доставчика, от друга, само подчертава съществуващото неравновесие между съдоговорителите, вече посочено в точка 22 от настоящото решение и което впрочем се отразява в рамките на индивидуалните искове, страни по които са потребителят и неговият съдоговорител, търговецът (вж. по аналогия, решение *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, EU:C:2013:800, т. 50).
- 47 Освен това подобна процесуална система се оказва в разрез с практиката на Съда, според която специфичните характеристики на съдебното производство между продавача или доставчика и потребителя, което протича съгласно националното право, не могат да представляват фактор, който би могъл да засегне правната защита, от която се ползва потребителят по силата на разпоредбите на Директива 93/13 (вж. в този смисъл решение *Aziz*, EU:C:2013:164, т. 62).
- 48 От това следва също, че по испанското право, при принудително изпълнение върху ипотекиран имот между потребител и продавач или доставчик, протичането пред националната юрисдикция на предвиденото в член 695 от ЛЕС производство по възражение на това принудително изпълнение противоречи на принципа на равни процесуални възможности и на равенство в производството. Този принцип обаче е неразделна част от принципа на ефективна съдебна защита на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, гарантиран с член 47 от Хартата (вж. в този смисъл решения *Otis* и др., C-199/11, EU:C:2012:684, т. 48 и *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, т. 29).
- 49 Всъщност от трайната практика на Съда следва, че принципът на равни процесуални възможности, също като по-специално принципът на състезателност, е само следствие от самото понятие за справедлив съдебен процес, който предполага задължение за осигуряване на разумна възможност за всяка от страните да представи своята позиция, при условия, които не я поставят в явно неблагоприятно положение спрямо противната страна (решение *Швеция* и др./API и Комисия, C-514/07 P, C-528/07 P и C-532/07 P, EU:C:2010:541, т. 88)
- 50 При това положение следва да се констатира, че национално производство по принудително изпълнение върху недвижим имот като разглежданото в главното производство може да накърни ефективността на защитата на потребителя, преследвана с Директива 93/13 във връзка с член 47 от Хартата, доколкото този процесуален режим засилва неравенството на процесуалните възможности между продавачите или доставчиците, в качеството им на взыскатели, от една страна, и потребителите, в качеството им на длъжници по изпълнението, от друга страна, при предявяването на съдебни искове, основани на правата, които последните черпят от Директива 93/13, още повече че процесуалният ред за предявяване на същите тези

искове се оказва непълен или недостатъчен, за да се спре прилагането на неравноправна клауза от нотариално заверения акт за учредяване на ипотека, въз основа на който продавачът или доставчикът пристъпва към възбраната на предоставения като гаранция недвижим имот.

- 51 С оглед на всички тези съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че член 7, параграф 1 от Директива 93/13, във връзка с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска режим на изпълнителни способности като разглеждания по главното производство, който предвижда, че производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот не може да бъде спряно от съдията в исковото производство, който в окончателното си решение би могъл най-много да присъди обезщетение за понесените от потребителя вреди, доколкото този потребител, в качеството на ипотекарен длъжник, не може да обжалва решението, с което се отхвърля възражението му срещу това изпълнение, а в същото време продавачът или доставчикът, в качеството на взыскател, има право да обжалва решението за прекратяване на производството или за обявяване на неравноправната клауза за неприложима.

По съдебните разноски

- 52 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори, във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска режим на изпълнителни способности като разглеждания по главното производство, който предвижда, че производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот не може да бъде спряно от съдията в исковото производство, който в окончателното си решение би могъл най-много да присъди обезщетение за понесените от потребителя вреди, доколкото този потребител, в качеството на ипотекарен длъжник, не може да обжалва решението, с което се отхвърля възражението му срещу това изпълнение, а в същото време продавачът или доставчикът, в качеството на взыскател, има право да обжалва решението за прекратяване на производството или за обявяване на неравноправната клауза за неприложима.

Подписи